

23 d'abril: Dia de Sant Jordi, del llibre i de la rosa

Per Sant Jordi, una rosa i un llibre. Aquesta tradició, que combina el fet religiós amb la rosa com símbol de l'amor i el llibre com a símbol de la cultura, ha convertit el 23 d'abril en el dia més celebrat, compartit i participat per tots els catalans. I, com totes les tradicions ben arrelades, moltes vegades se segueix i es viu sense saber-ne l'origen. Per això, us oferim una aproximació als orígens d'aquesta tradició que tots els catalans, dins i fora de Catalunya, compartim cada any.

Sant Jordi: història i llegenda

Tot i la gran devoció que Sant Jordi va despertar a Europa durant l'Edat Mitjana, com a figura històrica se'n sap ben poca cosa. Militar romà, cristià, que va ser martiritzat cap al 303 per no abjurar de les seves creences. El nom *Georgius* vol dir pagès, i potser per això la commemoració litúrgica es va fixar el 23 d'abril, en plena primavera; això també explicaria en part que les tradicions populars l'hagin convertit en protector de les collites.

Aquest lligam amb la primavera i el seu patronatge sobre els enamorats també el relaciona directament amb la Fira de roses que des del segle XV se celebra al pati i al voltant del Palau de la Generalitat.

En contrast amb el poc que se'n sap de la història, la llegenda de Sant Jordi és àmplia i molt arrelada. Una tradició molt estesa a l'Edat Mitjana explicava que el martiri de Sant Jordi havia durat set anys, davant d'un tribunal format per set reis. Aquesta tradició, que li atribueix una gran tenacitat per no abjurar de la fe durant set anys de tortura, va ser condemnada fins i tot per Roma però justifica que el jove cavaller fos invocat com a patró pels cavallers i per l'Imperi bizantí. En aquell temps, el seu ajut era demanat per combatre els infidels i el van escollir com a patró Geòrgia, Serbia, Anglaterra, Grècia, Aragó i els Països catalans. També van aparèixer llegendes i tradicions sobre el seu ajut als exèrcits cristians.

La llegenda més popular, escrita per Jaume de Voràgine a la *Llegenda Àurea*, és la que explica la victòria de Sant Jordi sobre el drac. En un país no determinat, anomenat *Silene*, un drac tenia atemorits els habitants i, per calmar-lo, li donaven periòdicament un be i una donzella escollida per sorteig. Un dia, però, li va tocar a la filla del rei; Sant Jordi la va alliberar, va vèncer el drac i la donzella, el rei i tot el poble es van convertir a la fe de Crist.

Des del segle XIII, la imatge de Sant Jordi sobre un cavall blanc, deslliurant la donzella i vencent el drac, és la més difosa de totes.

San Jordi a Catalunya

La constància documental de la devoció a Sant Jordi en terres catalanes és remunta al segle VIII: documents de l'època parlen d'un sacerdot de Tarragona de nom Jordi que va fugir a Itàlia. Ja en el segle X, un bisbe de Vic duia Jordi per nom, i el segle XI l'abat Oliba va consagrar un altar dedicat al sant al monestir de Ripoll. Es troben mostres del culte a Sant Jordi, en aquesta època, en la consagració de capelles, altars i esglésies a diversos punts de la nostra terra.

Els reis catalans van mostrar la seva devoció a Sant Jordi: Jaume I explica en la seva Crònica que van veure el sant ajudant els catalans en la conquesta de la ciutat de Mallorca; Pere el Cerimoniós va instituir un orde de cavalleria sota la seva advocació; Alfons el Magnànim li va dedicar capelles als seus regnes de Sardenya i Nàpols.

Els reis i la Generalitat van impulsar la celebració de la festa de Sant Jordi a tots els Països catalans. A València, el 1343 ja era una festa popular; el 1407, Mallorca la celebrava públicament. La Generalitat de Catalunya va proposar, a les Corts reunides a Montsó el 1436, la celebració oficial i obligatòria de Sant Jordi; el 1456, les Corts reunides a la Catedral de Barcelona van dictar una constitució que ordenava la festa, inclosa en el codi de les Constitucions de Catalunya.

Les remodelacions del Palau de la Generalitat fetes durant el segle XV són la mostra més clara de la devoció impulsada per la Generalitat, en posar el medalló del Sant presidint la façana gòtica i en bastir a l'interior la capella de Sant Jordi.

Sant Jordi: Dia del llibre i de la rosa

És molt difícil posar una data concreta que marqui l'inici de la tradició popular de regalar roses el dia de sant Jordi. Ha de ser molt antiga, ja que és té constància de la celebració de la Fira de roses per Sant Jordi des del segle XV. Aquesta mateixa antiguitat tempta a buscar una relació entre una tradició popular i el simbolisme de l'amor cortès que representa la rosa. Però, més enllà de les possibles teories que puguin justificar una tradició, el més important és que s'ha mantingut viva i és un símbol indiscutible de Catalunya.

L'any 1926 Espanya va instaurar el 23 d'abril com Dia del Llibre ja que aquesta data coincideix amb la mort de Cervantes, imitant Anglaterra que ja ho celebrava el mateix dia perquè també coincideix amb la mort de Shakespeare. La celebració va arrelar ràpidament a Barcelona i es va estendre a Catalunya, però el propòsit oficial es va diluir en coincidir amb el dia del sant Patró. Mentre la festa a altres indrets es mantenia de forma molt minsa o desapareixia, a Catalunya ha esdevingut una de les diades populars més celebrades i de retruc ha ajudat molt a potenciar la difusió i la venda del llibre català.

Així doncs, a Catalunya el 23 d'abril és el dia de Sant Jordi, de la rosa i del llibre: el dia del sant Patró, de l'amor i de la cultura. És, en definitiva, un dia de civisme, de cultura i de respecte entre tots els que vivim a Catalunya i, per extensió, a totes les persones i totes les cultures del món.

Text elaborat per Pep Camps, de la Unitat de Comunitats Catalanes de l'Exterior
Font: dades històriques extretes de la nadala del 1978 editada per la Fundació Jaume I